

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI BIBLIOTEKI GŁÓWNEJ PWT I MWSD WE WROCŁAWIU ZA ROK AKAD. 2006/2007

Biblioteka PWT i MWSD stanowi ważny element współtworzący odpowiednie warunki do prowadzenia badań naukowych i działalności dydaktycznej Uczelni oraz wspierający formację duchową alumnów i studentów. Jako główna biblioteka teologiczna w środowisku wrocławskim służy ona również coraz szerzej osobom spoza PWT i MWSD – pracownikom i studentom innych uczelni wrocławskich, katechetom, inteligencji katolickiej. Tę ważną rolę dostrzega Ministerstwo Nauki i Szkolnictwa Wyższego, które od wielu lat dofinansowuje działalność naukową naszej Biblioteki. W roku akad. 2006/2007 Biblioteka odnotowała niewielki spadek wykonywanych usług, związany ze zmniejszeniem się liczby studentów PWT. Biblioteka funkcjonowała przy niedostatecznej liczbie pracowników i w trudnych warunkach lokalowych.

1. Pracownicy

- W roku akad. 2006/2007 w Bibliotece pracowało łącznie z dyrektorem (ks. dr Jerzy Witczak) 9 osób w pełnym wymiarze czasu pracy. Dodatkowo w pracach bibliotecznych i sprzątaniu pomagało 9 kleryków-bibliotekarzy po 2 godz. tygodniowo, co daje razem ½ etatu.
- Mgr Józef Dzwoniarek odbył dwutygodniową praktykę specjalistyczną w Bibliotece Głównej Politechniki Wrocławskiej, wymaganą do awansu na stanowisko starszego bibliotekarza.

2. Zbiory

- **a) Druki zwarte.** Księgozbiór znajdujący się w BG PWT i MWSD posiada szczególny charakter określony profilem uczelni i stanowi cenny przyczynek do naukowego bogactwa wrocławskiego środowiska. Z profilu Biblioteki wynika jej podstawowe zadanie, jakim jest możliwie kompletne zbieranie publikacji teologicznych ukazujących się w Polsce. Biblioteka Wydziału Teologicznego jest jedyną na terenie Wrocławia, która systematycznie gromadzi pozycje z zakresu współczesnej problematyki teologicznej Kościoła katolickiego, a także – w mniejszej mierze – innych Kościołów chrześcijańskich. W miarę możliwości zainteresowania Biblioteki rozciągają się też na inne nauki humanistyczne (m.in. filozofia, historia, religioznawstwo, psychologia), a także na publikacje obcojęzyczne, zwłaszcza o charakterze encyklopedycznym.
- W roku akad. 2006/2007 wielkość księgozbioru druków zwartych przekroczyła 130 tys. woluminów i w dniu 31.08.2007 r. wyniosła 130.400 wol. Skatalogowano w tym czasie 2.183 nowe jednostki.
- W ciągu minionego roku akad. prowadzono nadal systematyczne porządkowanie i selekcję księgozbioru. Skreślono z inwentarza 1.068 zbędnych lub bezwartościowych woluminów. Łącznie zatem, po odliczeniu tych skreśleń, księgozbiór Biblioteki powiększył się o 1.115 jednostek.
- W 2006 r. zakupiono ponad 1000 woluminów za kwotę 37.595,16 zł. Większość to polskie nowości wydawnicze. Biblioteka zasadniczo nie dokonywała zakupów książek zagranicznych o charakterze monograficznym, oprócz niezbędnej literatury encyklopedycznej i źródłowej. Trwało uzupełnianie 24-tomowej edycji dzieł zebranych Edyty Stein (wyd. Herder), *Supplément dictionnaire de la Bible* i *Dictionnaire d'histoire et de géographie ecclésiastiques* (wyd. Letouzey et Ané, Francja). Nabyto również m.in. 13 wol. cennych naukowo publikacji wydawnictwa Brepols (Belgia), w tym *Clavis Patrum Graecorum* (7 t.) i *Index Tertullianaeus* (3 t.).
- Księgozbiór Biblioteki powiększał się także dzięki darowiznom i wymianie. Ogółem w roku akad. 2006/2007 Biblioteka otrzymała w darze i w ramach wymiany ok. 950 woluminów książek. Biblioteka Uniwersytetu Wrocławskiego przekazywała zbędne książki z egzemplarza obowiązkowego a Wrocławska Księgarnia Archidiecezjalna swoje nowości wydawnicze. 44 egz. książek zakupiono ze środków pochodzących z Nagrody Kolegium Rektorów (1.000 zł) przyznanej PWT za udział w XIII Dolnośląskich Prezentacjach Edukacyjnych TARED 2007. Wśród indywidualnych ofiarodawców należy wymienić m.in. J. Em. Księdza Kardynała Henryka Gulbinowicza, ks. bp. Andrzeja Siemienińskiego, ks. prof. Czesława Bartnika, ks. prof. Tadeusza Reronia oraz ks. Kazimierza Wojtonia, dawnego dyrektora Bi-

blioteki MWSD. Znaczącą liczbę książek otrzymano w ramach prowadzonej wymiany publikacji z bibliotekami UKSW w Warszawie, Uniwersytetu w Białymstoku i wydziałów teologicznych uniwersytetów w Opolu, Poznaniu, Katowicach i Szczecinie oraz Bobolanum w Warszawie, a także WSD w Legnicy i w Świdnicy.

- **b) Stare druki.** Zbiór starych druków BG PWT i MWSD liczy ok. 7,5 tys. woluminów. Księgozbiór ten zawiera 14 inkunabułów (w tym dwa zidentyfikowane w 2007 r.) i prawie 10.000 starych druków, spośród których ok. 700 pochodzi z XVI w., ok. 2.000 z XVII w. a ponad 460 jest notowanych w bibliografiach Graessego i Bruneta. Ilość starych druków rzadkich i cennych jest więc duża. Dominuje tematyka teologiczna, filozoficzna, prawnicza, ale reprezentowana jest także historyczna i filologiczna (por. *Stare druki cenne księgozbioru Biblioteki Głównej PFT i MWSD we Wrocławiu*, red. A. Skura, Wrocław 1993).
- Do niedawna większość zbioru posiadała jedynie katalog fotograficzny. W 2002 r. udało się wznowić i ulepszyć, przerwana w 1995 r., realizację długofalowego programu pełnego, naukowego opracowania katalogu starych druków, tworzonego jednocześnie w wersji komputerowej (został on poprzednio doprowadzony do hasła „Beck” w katalogu alfabetycznym i liczył 762 rekordy). Dzięki nawiązaniu współpracy z Oddziałem Starych Druków Biblioteki Uniwersyteckiej we Wrocławiu i dofinansowaniu KBN w latach 2002-2006 skatalogowano 6.858 druków w formacie MARC 21.
- W roku 2006 wykonano 1.800 rekordów w formacie MARC 21. W tej części katalogu znalazło się ok. 130 druków z XVI wieku i ok. 600 z XVII wieku. W 2007 roku podjęto dalszą realizację tego zadania – trwa wykonywanie katalogu liczącego kolejne 1.800 rekordów. Będzie to bardzo ważnym krokiem w kierunku pełnej identyfikacji wszystkich przechowywanych w Bibliotece PWT woluminów. Przy okazji kontynuowano porządkowanie i uzupełnianie katalogu fotograficznego. Obecnie w magazynie znajduje się jeszcze ok. 500 wol. starych druków, które nie są skatalogowane i wymagają dopiero opracowania. Planowane jest dokończenie katalogowania w roku przyszłym w miarę otrzymywania środków finansowych.
- Katalog starych druków dostępny jest w również Internecie. Możliwe jest wyszukiwanie w bazie m.in. wg indeksu autorów, drukarzy, wydawców; ciał zbiorowych; tytułów; miejsc i roku wydania; cytat bibliograficznych. Tworzenie katalogu komputerowego w szczególności stwarza możliwość opracowania druków śląskich i poloników oraz badania proveniencji druków. Już obecnie wiadomo na przykład, że niektórych naszych druków nie posiada Biblioteka Uniwersytecka we Wrocławiu.
- Stan zachowania wielu druków jest bardzo zły. Także warunki przechowywania księgozbioru są skrajnie nieodpowiednie. W roku 2006 dzięki dofinansowaniu MNiI udało się poddać konserwacji w Pracowni Konserwacji Książki Jana Bereziuka jedynie 14 woluminów za kwotę 4.400 zł. W większości była to naprawa i uzupełnienie opraw. Niezbędne prace konserwacyjne pozwalają na uratowanie najbardziej zagrożonych woluminów i zabezpieczenie księgozbioru przed degradacją, jednak potrzeby są znacznie większe.
- Łącznie wydatki na katalogowanie i konserwację starych druków, w większości dofinansowane ze środków MNiI, wyniosły w 2006 roku 37.877,03 zł.
- **c) Czasopisma.** W dziale czasopism w roku 2006/07 opracowano i skatalogowano ok. 540 woluminów. Czasopism polskich na bieżąco Biblioteka gromadziła ok. 200 tytułów, z czego 70 w prenumeracie. Liczba bieżących tytułów czasopism zagranicznych wynosi ok. 80, w tym prenumerowanych jest 23, pozostałe Biblioteka otrzymuje w drodze wymiany krajowej i zagranicznej za *Wrocławski Przegląd Teologiczny* i w darze od różnych instytucji i osób. M. in. ks. prał. Ryszard Mroziuk z Niemiec regularnie opłaca prenumeratę pięciu tytułów czasopism w języku niemieckim. W 2006 r. na prenumeratę czasopism wydano 18.035,06 zł. Łączna liczba tytułów czasopism wynosi 3.060, w tym obcych 1.875. Zbiory liczą ogółem ok. 23.400 woluminów (roczników).
- „Wykaz wydawnictw ciągłych gromadzonych w wybranych bibliotekach naukowych Wrocławia” (Wrocław 2005) wskazuje, że BG PWT i MWSD jest jedyną biblioteką na terenie miasta, dysponującą tytułami czasopism teologicznych i teologiczno-filozoficznych, szczególnie francusko- i niemieckojęzycznymi (zgłoszonych do tego wykazu jest ok. 90 tytułów). Staramy się gromadzić wszystkie krajowe tytuły naukowych czasopism z zakresu teologii, filozofii i religioznawstwa oraz dziedzin pokrewnych. Biblioteka kieruje także prośbę do księży proboszczów archidiecezji wrocławskiej o przekazywanie czasopism wydawanych przez parafie.
- **d) Prace dyplomowe.** Od 2001 roku Biblioteka nie gromadzi i nie kataloguje prac dyplomowych ze względu na brak miejsca w magazynach. Prowadzono jedynie porządkowanie zbioru, wycofano dublety i prace nie mające charakteru akademickiego. Zbiór prac liczy obecnie 2.896 pozycji. Przeprowadzono

także korektę katalogu komputerowego w oparciu o oficjalną dokumentację PWT. Dodano do niego także te prace, które nie trafiły do Biblioteki. Powstała w ten sposób baza danych liczy 2.941 pozycji. Komputerowy katalog, zawierający całość prac magisterskich, licencjackich i doktorskich napisanych i obronionych w PWT do roku 2001, dostępny jest w sieci lokalnej i w Internecie.

- e) **Stan zbiorów** na dzień 31.08.2007 przedstawiał się następująco:
  - druków zwartych – ok. 130.400 wol.
  - starych druków – ok. 7.400 wol. (w tym 14 inkunabułów)
  - prac dyplomowych – ok. 2.900
  - czasopism – 23.400 wol.
  - **Razem – ok. 164.200 jednostek**

3. Udostępnianie

- Liczba zarejestrowanych w bazie czytelników w roku akad. 2006/2007 wynosiła ok. 1.400 osób, w tym również z Uniwersytetu Wrocławskiego i innych uczelni wyższych Wrocławia ok. 170 osób. Z wypożyczalni korzystało 780 osób.
- W ciągu minionego roku akad. wypożyczono ok. 7,1 tys. książek (spadek o 10%), w tym 525 wypożyczeń środowiskowych. Odnotowano ok. 6,2 tys. odwiedzin w wypożyczalni.
- Liczba odwiedzin w czytelnictwie: w czytelni głównej odnotowano 2.525 odwiedzin (spadek o ok. 19%), w czytelni czasopism – 1.881 (spadek o ok. 25%).

4. Komputeryzacja

- Komputeryzacja Biblioteki PWT prowadzona jest w oparciu o program MAK, autorstwa Biblioteki Narodowej. Opracowanie nabytków od 1992 r. odbywa się wyłącznie komputerowo. Od września 1998 r. działa wypożyczalnia komputerowa. Biblioteczna sieć komputerowa, licząca 20 komputerów (11 stanowisk dla czytelników i 9 dla pracowników) oraz dwa dedykowane serwery, umożliwia czytelnikom w czytelni głównej i czytelni czasopism korzystanie z katalogowych i bibliograficznych baz danych. Sieć biblioteczna stanowi dużą część uczelnianej sieci komputerowej PWT, dołączonej do Wrocławskiej Akademickiej Sieci Komputerowej (WASK) łączem światłowodowym. Biblioteka posiada własny serwer internetowy, służący do udostępniania *on line* w programie MakWWW katalogów i bibliografii.
- W roku akad. 2006/2007 dokonano wymiany 7 przestarzałych komputerów, pracujących w systemie DOS, na nowsze (używane) pracujące w trybie graficznym w systemie Linux. Dzięki temu możliwe było przejście w informacji katalogowej dla czytelników od trybu znakowego do prezentacji w programie MakWWW.
- Od lipca 2002 rozpoczęto katalogowanie książek w formacie MARC 21. W październiku 2003 r. rozpoczęto stosowanie haseł formalnych z CKHW NUKAT. Od wielu lat trwa również retrokonwersja katalogu kartkowego z autopsji (dodatkowo, przy okazji prowadzona jest selekcja księgozbioru). Prace te mogą być wykonywane głównie w ramach umowy o dzieło poza godzinami pracy. Z tego powodu oraz ze względu na szczupłe środki finansowe retrokonwersja rozłożona jest jeszcze na wiele lat. W roku akad. 2006/2007 prowadzono w dalszym ciągu katalogowanie retrospektywne. Wykonano kolejnych prawie 4.700 rekordów (razem z bieżącymi nabytkami). Łączna ilość dokumentów w katalogu komputerowym wzrosła do ok. 61.900, obejmując ok. 79,5 tys. woluminów. Stanowi to już ponad 60% całego księgozbioru.
- W roku 2006 podjęto na szerszą skalę konwersję opisów zawartych w katalogu komputerowym czasopism do pełnego formatu MARC 21, dofinansowywaną przez Ministerstwo Nauki, kontynuowaną również w roku 2007. Łącznie w latach 2006-2007 powstaje 2.000 pełnych rekordów bibliograficznych czasopism.
- Kontynuowano prace nad tworzeniem komputerowej bibliografii zawartości wrocławskich publikacji teologicznych, czasopisma *Communio*, serii *Homo Meditans* i *Wrocławskich Wiadomości Kościelnych*. Wykonano ok. 350 opisów. Nasze komputerowe bibliografie zawartości publikacji teologicznych liczą łącznie 6.450 pozycji. Są one dostępne w bibliotecznej sieci komputerowej i w Internecie oraz przekazywane do wspólnej bazy bibliograficznej Federacji „FIDES”.
- Katalogi i bibliografie tworzone przez Bibliotekę są dostępne poprzez Internet z własnych stron WWW pod adresem <http://www.pwt.wroc.pl/bg>. Dzięki temu nasi czytelnicy mogą zdalnie korzystać z informacji bibliotecznych. Zarazem w ten sposób Biblioteka PWT służy wszystkim zainteresowanym informacją

bibliograficzną z zakresu teologii. Analiza statystyk serwera wskazuje na ogólnokrajową przydatność tych baz. W roku 2006 zanotowano ok. 184 tys. zapytań przez Internet do wszystkich udostępnianych w ten sposób baz danych (znacznym wzrost – w roku 2005 było ok. 128 tys.) z ok. 9.700 różnych adresów sieciowych, głównie z sieci Telekomunikacji Polskiej i Dialog S.A. oraz z krajowych instytucji naukowych.

- Ponadto katalog główny i katalog starych druków od października 2004 r. są dostępne przez międzynarodowy protokół Z39.50 i można je przeszukiwać poprzez multiwyszukiwarkę FIDKAR Federacji Bibliotek Kościelnych „FIDES” – pod adresem <http://www.fides.org.pl/fidkar/>. Podobnie tworzone przez Bibliotekę bibliografie włączone są do prowadzonej przez Federację „FIDES” centralnej wyszukiwarki FIDKAR w Internecie. Od listopada 2005 r. katalog główny podłączony jest poprzez protokół Z39.50 także do ogólnopolskiej wyszukiwarki KaRo, co w znaczący sposób zwiększyło dostępność informacji o zbiorach Biblioteki. Również dzięki temu opisy katalogowe mogą być pobierane przez inne biblioteki, zwłaszcza kościelne.
- Ważnym osiągnięciem było uruchomienie we wrześniu 2006 roku przez Bibliotekę Papieskiego Wydziału Teologicznego na serwerze PWT multiwyszukiwarki FIDKAR dla komputerowych baz bibliotecznych całego naukowego środowiska wrocławskiego. Wyszukiwarka „FIDKAR Wrocławskich Bibliotek Naukowych” jest dostępna pod adresem <http://www.pwt.wroc.pl/fidkar/> i obejmuje katalogi i bazy bibliograficzne bibliotek pięciu wrocławskich wyższych uczelni: Uniwersytetu, Politechniki, Uniwersytetu Przyrodniczego, Akademii Wychowania Fizycznego i Papieskiego Wydziału Teologicznego oraz Dolnośląskiej Biblioteki Pedagogicznej. „Fidkar Wrocławskich Bibliotek Naukowych” jest uzupełnieniem istniejących katalogów *on line* i umożliwia szybką lokalizację poszukiwanej literatury w bibliotekach Wrocławia oraz prowadzenie poszukiwań bibliograficznych. W tym drugim przypadku szczególnie ważna jest możliwość jednoczesnego dostępu do wielu różnego typu i formatu katalogów i bibliografii. Od chwili uruchomienia do tej pory zarejestrowane zostało ponad 6 tys. wejść na stronę oraz 25 tys. wyszukiwań.
- Równie ważne jest włączenie się Biblioteki PWT w prace nad digitalizacją zbiorów i tworzeniem zasobów cyfrowych w Internecie. 20 grudnia 2006 roku powstało Konsorcjum Dolnośląskiej Biblioteki Cyfrowej. Umowę konsorcyjną podpisało dziesięć wrocławskich uczelni, w tym Papieski Wydział Teologiczny, oraz ZNiO. W celu tworzenia publikacji zakupiono skaner oraz oprogramowanie *Adobe Acrobat* i *Fine Reader*. W darze od p. J.-M. Georgeot z Francji Biblioteka otrzymała program *Document Express* dla publikacji w formacie DjVu. Od 22 marca br. Biblioteka PWT umieściła w DBC (www.dbc.wroc.pl) 30 pełnotekstowych publikacji w czterech kategoriach: prac doktorskich, książek wydanych w PWT, książek wydanych przed rokiem 1945 oraz starych druków. Ponadto Biblioteka PWT umieszcza również publikacje środowiska wrocławskiego w Księgozbiornie Wirtualnym (bibliotece cyfrowej) Federacji „FIDES”, działającym od września 2006 r. – do tej pory 4 książki, zdigitalizowany inkunabuł i czasopismo parafialne „Nowe Tysiąclecie”. Prace te wykonywane są dotąd bez dodatkowych kosztów.
- W 2006 r. na tworzenie katalogów komputerowych i ich udostępnianie wydano 24.209,56 zł.

5. Współpraca z innymi bibliotekami

- Biblioteka PWT i MWSD należy do Federacji Bibliotek Kościelnych „FIDES”. W dniach 4-6 września 2007 r. dyrektor Biblioteki ks. dr Jerzy Witczak uczestniczył w XIII Walnym Zgromadzeniu Federacji „FIDES” w Katowicach i został wybrany na przewodniczącego Zarządu Federacji na kolejną trzyletnią kadencję. Biblioteka PWT prowadzi prace pilotażowe związane z przejściem Federacji na nowy międzynarodowy format opisu bibliograficznego (MARC21).
- W dniach 8-12 września 2007 r. ks. Jerzy Witczak reprezentował Federację Bibliotek Kościelnych „FIDES” na walnym zgromadzeniu Stowarzyszenia Europejskich Bibliotek Teologicznych BETH (*Bibliothèques Européennes de Théologie*), które odbyło się w Emden (Niemcy).
- Dobrze układa się współpraca z bibliotekami Wrocławia. Ks. dyr. J. Witczak bierze udział w spotkaniach kolegium dyrektorów bibliotek naukowych Wrocławia. Zgodnie z „Regulaminem ramowym udostępniania zbiorów w bibliotekach uczelni Wrocławia”, zatwierdzonym 28 marca 2000 r. przez Kolegium Rektorów, pracownicy i studenci uczelni wrocławskich, w tym PWT, mogą korzystać z wypożyczalni wszystkich bibliotek będących jego sygnatariuszami. Dane o Bibliotece PWT umieszczone są w „Informatorze o bibliotekach naukowych Wrocławia”, a tytuły bieżących czasopism zagranicznych gromadzonych przez Bibliotekę PWT i MWSD publikowane są w środowiskowym „Wykazie wydawnictw ciągłych gromadzonych w bibliotekach naukowych Wrocławia”, publikowanym corocznie przez BG i OINT Politechniki Wrocławskiej.

- Biblioteka współpracuje również z Biblioteką Narodową w Warszawie. Do centralnych katalogów czasopism i książek zagranicznych przekazywane są informacje o posiadanych zbiorach.
- Prowadzono wymianę książek z bibliotekami Uniwersytetu w Białymstoku, UKSW w Warszawie, UMK w Toruniu, wydziałów teologicznych uniwersytetów w Opolu, Katowicach i Poznaniu oraz „Bobolanum” w Warszawie, jak również w mniejszym zakresie z niektórymi bibliotekami seminaryjnymi w Polsce. Od kilku lat trwa wymiana publikacji z Biblioteką Papieskiego Uniwersytetu „Urbanianum” w Rzymie.
- Działalność naukową Biblioteki PWT i MWSD dofinansowuje od wielu lat Ministerstwo Nauki i Informatyzacji (dawniej: Komitet Badań Naukowych). W 2006 r. kwota dofinansowania wyniosła 55.000 zł, natomiast w 2007 roku – 36.000 zł.

6. Zakończenie

- Biblioteka pracuje w trudnych warunkach lokalowych. Pomieszczenia magazynowe są w bardzo złym stanie technicznym, zagrażającym zbiorom, czytelnikom i pracownikom, i wymagają natychmiastowego remontu. Stropy są przeciążone w niebezpiecznym stopniu. W magazynach pozostało bardzo mało miejsca. Od ubiegłorocznego sprawozdania sytuacja zmieniła się na gorsze, ponieważ powiększył się jeszcze księgozbiór. Istnieje zatem pilna potrzeba znalezienia i wyposażenia zastępczych magazynów do czasu zbudowania w przyszłości nowej biblioteki. Przedstawione dane świadczą jednak o tym, że Biblioteka jest potrzebna, a praca bibliotekarzy przynosi efekty.

ks. Jerzy Witczak